

IV.OTURUM-TARTIŞMALAR

Prof.Dr.Rüstem Hacırüstemoğlu, Oturum Başkanı

Efendim, global muhasebeyle ilgili olan bu oturumda global muhasebe uygulamalarına neden gerek var diye bir iki cümle söyleyip daha sonra soruları alacağım.

Öncelikle finansal piyasaların uluslar arası olması, çok uluslu şirketlerin finansal tablo konsolidasyon gereği, bağımsız denetim firmalarının denetlediği veya düzenlediği finansal tablolarının karşılaştırılabilir olması, yine dünyadaki ekonomik birlik oluşturma çabaları, uluslar arası düzenlemelerdeki gelişmeler ve gelişmekte olan ülkelerin bu konulardan nasibini alması gerekiyor. Bu amaçla global muhasebe ihtiyacı doğmakta ve arkadaşlarımızda bu global muhasebe uygulamalarına doğru bu oturumda ilgili konulara değindiler; her birine teşekkür ediyorum.

Şimdi soruları alacağım, birkaç dakika içinde sorulara da cevap verip, bu oturumu kapayacağım.

Evet, buyurun Hocam.

Prof.Dr.Nalan Akdoğan

Teşekkür ederim. Biraz soru olacak, biraz katkı olacak.

Şimdi Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu Üst Başkanımız da burada, belki o söz alır dedim ama, o nedenle söz aldım.

Şimdi globalleşme süreci içerisinde acaba Türkiye’de neler yapıyoruz noktasına bir iki son durum hakkında bilgi aktarmak istiyordum.

Bildiğiniz gibi, TİMUEDESK SPK’ya paralel olarak daha önce de SPK’nın muhasebe standartlarıyla ilgili çalışmaları oldu, ama uluslar arası muhasebe standartlarını Türkiye’ye getirme konusunda ilk çalışmalar TİMUEDESK tarafından yapıldı ve yayınlanan bu standartlarımız da bir yerde bir çok kuruluşa önderlik etti. Tabii ki hukukî mevzuatının olamaması, zorunlu hâlde uygulamaya getirilememesi bir dezavantaj oluşturmuştu, ama tespit doğru oldu.

Yani TÜRMOB'a, Sayın Başkana da bu konuda teşekkür ederiz, çünkü Türkiye’ye bu çalışmaların gelmesinde gerek, Masum Türker Beyin, gerekse başkanın katkıları oldu TİMUEDESK’i kurmakla.

Tabii o zamanlar tartışıldı, biz acaba bu muhasebe standartlarını yaparken neyi esas alalım; yani Amerikan standartlarını mı, Avrupa’nın dördüncü, yedinci yönergelerini mi, yoksa uluslar arasını mı? Görüyorum ki şu anda doğru tespit yapmışız TİMUEDESK olarak ve uluslar arası muhasebe standartlarını aldık, o konuda çalışmalar devam etti.

Şu anda kurulumuz kuruldu, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu. Kurulun da Cemal Beyin de belirttiği gibi temel hedefi, uluslar arası muhasebe standartları oldu ve o konuda çalışmalar yapılıyor. Şu anda internette daha önce TİMUEDESK’in yayınlamış olduğu

muhasebe standartları yine sizlerin görüşüne sunulmuştu. Dolayısıyla, meslek mensuplarımızın ve de akademisyen arkadaşlarımızın bu konuda görüşlerini bekliyoruz.

Yine şu andaki bekleme, bu standartları nasıl yayınlayacağız hususudur. Maalesef henüz yönetmeliğimiz çıkmadı, dolayısıyla yönetmeliğimiz çıkmadığı için bunu yayınlamıyoruz da, sadece taslak olarak internette yayınlamak durumundayız.

Tabii yine Sayın Milletvekilimiz, Başkanımız artık Mecliste bizi temsil ediyor. Biz istiyoruz ki Kurulumuzun yasası da çıksın ve malî özerkliğimiz olsun. Maalesef Kurulun parası yok, yani sadece TÜRMOB'un gelirleriyle faaliyetini sürdürüyor. O bakımdan da bir yaşamız olursa bu tür standart hazırlama çalışmalarının hızlanacağını düşünüyoruz. Sayın Başkanımız Bülent Beyin de bunda şeyi vardır. Belki diyoruz bu yılın sonuna kadar bu standartlarımızı yayımlarız.

Dolayısıyla, demek ki Türkiye tespit açısından doğru yoldadır, yaklaşmada uluslar arası standartları benimsedik.

Bu tespitten sonra, ben yani merak ettiğim için İdil Hanıma bir soru soracaktım, soru değil de bir aydınlanma istiyordum.

Bu Avrupa Birliği malûm, 2005 yılında uluslar arası standartlara özellikle konsolidasyon açısından borsaya kayıtlı şirketlerimiz uygulamaya geçiyor. Acaba uluslar arası standartlar açısından raporlama yaparken, kendi dördüncü ve yedinci yönergedeki hükümlere karşı sorumlulukları ne olacak?

Bir de KOBİ'lerin, yani Fransa'da, Almanya'da olan küçük şirketlerimizin durumu ne konuda? Hoş bu konuda bir tebliğ vardı, o arkadaşımız gelmedi, belki o bizi aydınlatırdı. Yani, o konudaki komisyon çalışmaları hakkında acaba bir bilgimiz var mı? Ne yöne doğru gidiyor Avrupa küçük şirketler için? Çünkü, bu bizim için de önemli. Acaba bütün firmalar için uluslar arası muhasebe standartlarını mı benimseyelim, yoksa kendi mevzuatlarımıza uygun mu olsun küçük şirketler, sadece büyük firmalara mı uluslar arası standartları uygulamayı getirelim; bu önemli bir konu. O açıdan Avrupa'daki gelişmeler hakkında aydınlanırsak iyi olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Rüstem Hacıüstemoğlu, Oturum Başkanı

Şimdi genelde biz oturuma başlamadan önce Hocam, arkadaşlarımızı ilgili konuyla ben sınırladım. Çünkü, bizden sonraki oturumdaki konuşmacılar Türkiye ve uluslar arası muhasebe standartlarını konuşacaklar. O nedenle elden geldiğince Türkiye'ye girmeyelim dedim bizden sonraki oturum diye. O benim uyarımdı, o nedenle arkadaşlar değinmedi. Ama, İdil Hanım sizin söylediklerinizi muhakkak açıklayıcı katkıda bulunacaktır.

Buyurun efendim.

Doç.Dr. Fehmi Karasioğlu.

Sorumu Recep Hocama sormak istiyorum; hem soru, hem de bir teşekkür niteliğinde.

Atıf veri tabanının oluşturulması konusunda yaptığınız bu çalışmayı fevkalade buldum; teşekkür ediyorum Hocam.

Acaba bu çalışma takımının geliştirilip hiç olmazsa muhasebe finansman kaynaklı atıfları tarayan ve yayınlayan bir çalışma grubu oluşturmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Rüstem Hacirüstemoğlu, Oturum Başkanı

Evet, teşekkür ederiz. Buyurun efendim, Zafer bey.

Zafer Sayar

Zafer Sayar, Sermaye Piyasası Kurulu. Benim de bir konuda bir katkı ve bir bilgi sunmam olacak, bir konuda da müsaade ederseniz bir sorum olacak.

Sayın Cemal Beyle ilgili olarak, IOSCO konusuyla ilgili olarak bir katkı olacak.

Şimdi geçen sene mayıs ayında IOSCO'nun yıllık genel toplantısı Türkiye'de yapıldı - Cemal Bey de bahsetti- ve o toplantıda hakikaten uluslar arası muhasebe standartlarına konusunda çok önemli kararlar alındı ve 30 standardın üye ülkelerde uygulanması yönünde bir karardı bu. Ve bu karar çerçevesinde daha önce aldığımız, Sermaye Piyasası Kurulu'nun da aldığı kararlarla biz de bu 30 standardı aynen benimsedik ve çalışması tamamlandı ve şu anda web sayfamızda var ve bu sene itibarıyla de büyük bir ihtimalle bunu artık yayınlamış olacağız. Bu konuda bir bilgi sunmak istedim.

Ve yine IOSCO'nun bu seneki yıllık toplantısında yine Mayıs ayı içinde Güney Kore'de Seul'da olacak. Ve gündemi gördüm, gündemde de gene uluslar arası muhasebe standartları temel sorun olarak görülmekte ve bu konuda üye ülkelerin benzer çalışmaları hızla yürütmeleri konusunda bir tavsiye kararı alınacağı belli görünüyor.

Bu açıklamalardan sonra İdil Hanıma da bir sorum olacak, daha doğrusu bir aydınlanma konusu.

Benim aklıma hep şey takılmıştı, bu Enron olayından sonra -siz de çok güzel özetlediniz- dünyada şu anda iki muhasebe standardı ekolü var; bir tanesi USGAAP, Amerikan Muhasebe Standartları, bir tanesi de Uluslar arası Muhasebe Standartları.

Acaba, hep düşünmüşümdür, Amerika'da USGAAP değil de Enron olayı zamanında IAS uygulanıyor olsaydı, yani Enron malî tablolarını IAS çerçevesinde kamuya açıklamış olsaydı yıllardır, tabii son yıl değil de belki, acaba bu muhasebe skandallarını biz, Amerika'da başlayan Avrupa'da yayılan bu muhasebe skandallarını, en azından Amerika'daki kısmını yine aynı derecede görür müydük veya böyle bir sonuç ortaya çıkar mıydı? Çünkü, biliyoruz ki Amerikan muhasebe standartları "rule base", kural bazlı standartlar, çok katı standartlar, IAS ise "principle base", prensiplere dayalı, daha esnek, özün önceliği kavramına daha fazla önem veren ve değişen şartlara daha fazla uyum sağlayan standartlar.

Bu çerçevede benim kafamda hep bir soru işareti kalmıştır. Bu çerçevede sizin görüşlerinizi de almak istedim.

Teşekkür ediyorum.

Prof.Dr.Rüstem Hacırüstemoğlu, Oturum Başkanı

Evet, teşekkür ederiz. Buyurun İdil Hanım, söz sizin.

Doç.Dr.İdil Kaya

Öncelikle Avrupa'daki gelişmelerden başlayayım, çünkü Avrupa Birliği dördüncü ve yedinci yönergeler bizim de hep referans noktamız olmuştur. Uzun seneler ülkeler içinde tartışmalar neticesinde oluşturulmuş metinlerdir ve tüm üye ülkeler hukuklarına alınmıştır.

Ancak, ortak bir zemin oluşturulması açısından baktığımız zaman, uluslar arası muhasebe standartlarının ilk zamanlarında eleştirilere hedef olması gibi Avrupa Birliği yönergelerinde de çok sayıda opsiyon bulunmaktadır. Yani, tek tip bir uygulama yerine ülkelerin hukuklarına alınabilmesi açısından opsiyonlar sunulmuştur, üye ülke hukuklarına, işletmelere ayrı ayrı opsiyonlar sunulmuştur.

Ancak, yine de baktığımızda şu anda Amerikan uygulaması ya da uluslar arası muhasebe standartlarının temelini teşkil eden görüş İngiltere kaynaklı. Avrupa Birliği içersinde baktığımız zaman dördüncü ve yedinci yönergeye İngiltere'ye uyumlu olarak, yani Fransa'yı bir tarafta düşünürsek, kıta Avrupa'sı özelliklerini benimsemiş, diğer tarafta Almanya Ticaret Kanununa çok bağlı olarak yıllık hesaplarını düzenleyen, diğer taraftan İngiltere, yani sermaye piyasalarında yatırımcıyı korumaya, ona bilgi sunmaya ve Avrupa'ya "true and fair" görüşünü öğretmek için yola çıkmış 1973'den bu yana bir ülke. Yani, dördüncü ve yedinci yönerge çerçevesinde uyumlu bu ülkeler çalıştıkları için.

Şahsî görüşümü sorarsanız, dördüncü ve yedinci yönergedeki yükümlülüklerini yerine getirmede uluslar arası muhasebe standartlarına uyumun bir sorun çıkarmayacağı, ama yine de bu yönergeler çerçevesinde her standardın tek tek ele alınmakta olduğunu görüyoruz. Yani, Avrupa'da bu muhasebe tartışmalarında önemli bir yer almaya çalışıyor. Yani, kendini nasıl bir ekonomik güç olarak ortaya koyuyorsa muhasebe alanında da Avrupa kendini ortaya koymaya çalışıyor, bir tartışma zemini oluşturuyor. Yine de, dediğim gibi senelerce tüm dünya tarafından hedef alınmış, örnek alınmış referans noktaları dördüncü ve yedinci yönergeler. Hatta, bizim de finansal tablolarımızın oluşturulmasında önemle incelediğimiz, dikkate aldığımız yönergeler bunlar.

Şimdi Avrupa ekonomisine baktığımız zaman, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ekonomilerin temel taşı oluşturduğunu görüyoruz. Üstelik de bu, yani bize nazaran çok daha koruyorlar, küçük ölçekli işletmelerin çok uluslu firmalar gibi aynı ölçekte bilgi açıklayamayacağı, zaten bunun geçmişten tarihsel süreç içerisinde bu şekilde gelişmediği ve bunlara ayrıca bir yük bindirmek istemiyor; şu anda benim gördüğüm kadarıyla Avrupa'da görüş bu yönde, yani finansal raporlama standartları ile ayrıca orta ve küçük ölçekli işletmelerini ezme istemiyor. Ama, Convergence Project çerçevesinde, bu yakınlaşma projesi çerçevesinde deminde arz ettiğim gibi, bu projeyi hayata geçirmek isteyenler, dünyada tek bir standartlar setini oluşturmak isteyenler bunu da bir engel olarak görüyorlar. Şu anda küçük ve orta ölçekli işletmeler için Avrupa ülkelerinde bu standartları zorunlu kılacak bir ülke olduğu benim bilgilerim dahilinde değil.

Meselâ, örneğin Almanya’da, şimdi 2005 itibariyle Fransızlar geçiyorlar, diğer Avrupa ülkeleri geçiyor, meselâ Almanlar çok uluslu şirketleri için de daha ertelediler. Neden? Çünkü, onların zaten bu tür şirketlerinin çoğu USGAAP’i benimsemiş. Meselâ biraz önce gösterdiğim Daimler-Benz örneğinde, 1996 yılında bu şirket Amerikan genel kabul görmüş muhasebe ilkelerini benimsiyor. Çünkü, bu “reconciliation”, mutabakat, tutar farkları yerine, yani iki farklı sete göre finansal raporlar hazırlayıp ondan sonra bunların hesabını vermek hiçbir şirket için kolay değil.

Demek ki, ortada tek bir gerçek yok, farklı kurala göre farklı sonuçlar çıkıyor. Evet, biz bunu muhasebeciler olarak anlayabiliriz farklı değerlendirme ilkeleriyle farklı tutarlar çıkacağını belki kolaylıkla anlayabiliriz ama, yatırımcılar, finansal analistler dahil bunları açıklamakta güçlük çekiyorlar.

Prof.Dr.Rüstem Hacirüstemoğlu, Oturum Başkanı

Teşekkür ederiz. Buyurun Hocam, söz sizin.

Prof.Dr.Recep Pekdemir

Teşekkür ederim. Önce, Fehmi Beyin söylediği atıf envanteri veya veri tabanı dediğimiz olayda, doğrusunu söylemek gerekirse çok geniş kapsamlı bir şey düşünmedik. Ama, her kişinin, her okulun, her konunun çok boyutlu bir veri tabanının olmasından yanayım ben. Bu konuda akademik yükselmelerde arkadaşlar zaman zaman bu tür veri tabanlarına ihtiyaç duyabiliyor. Bizimki çok naçizane bir çalışma, sempozyumları şöyle bir kutuda görmek açısından.

Haddim değil ama, Zafer Beyin sorusuna ben izin verirseniz bir şeyler aktarayım. O da Uluslar arası Muhasebeciler Federasyonu Teknik Komitelerinde bulunmalarımız nedeniyle.

Nasıl ülkemizde veya diğer ülkelerde “ben-biz” kavgası var, “ben büyüğüm, ben yayınlayayım, benim dediğim olsun”, bu durum, insanların var olduğu her ülkede, ülkeler topluluğunda ve dünyada da var. Ve özellikle 1970’li yılların ortasından bu tarafa İngiliz ekolüyle Alman ekolü, işte kıta Avrupa’sı ekolü didişme hâlindeydi, horoz dövüşü hâlindeydi, savaş hâlindeydi. Gelineen noktada, kaynaklar tabii Amerika’da, para orada, ekonomi orada dönüyor, ama coğrafi dağılıma baktığımızda uluslar arası muhasebe standartlarında dünyanın geri kalanında her ikisi de geri adım atmıyordu, böyle kafa kafaya didişip gidiyorlardı. Enron olayı Amerikalıların bir adım geri atmasına neden oldu, yoksa Enron olmasaydı uluslar arası muhasebe standartlarının çok fazla otoritesi veya yaygınlaşması yine horoz dövüşü kapsamında devam edecekti.

Uluslar arası muhasebe standartlarında skandal yok mu? Nasıl bizim ülkemizde muhasebe standartları kapsamında çeşitli skandallar yaşıyorsak, uluslar arası muhasebe standartlarında kapsamında da her zaman skandallar yaşanabilir. Bu, muhasebe mesleğinin uygulamaları arasında yer alan çok alternatiflilik, çok yöntem, çok teknik olmasından kaynaklanır.

1989 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunduğum sırada hatırlıyorum, 32 numaralı bir standart taslağı vardı, uluslar arası muhasebe standartları kapsamında, taslağın kapsamı “karşılaştırılabilirliği” sağlamaktı. Karşılaştırılabilirliği sağlayabilmek için yöntemi teke indirmeniz lâzım, her şeyi teke indirmeniz lâzım; bunu göğüsleyemediler, taslak hâlinde

kaldı. Şimdi gündeme geldi, karşılaştırılabilirliği tek yönteme inmek, tek düzene girmek açısından Enron bir bahane oldu. Amerika'daki standartlar grubu geri adım atmıŐ gibi göründü, görünüyor, uluslar arası muhasebe standartları sanki bir adım ne çıkmış gibi görünüyor ama, sonuçta vardıkları, dünya global, gün geçtikçe küçülüyor, küçüldükçe haberleŐme ve teknoloji sayesinde sermaye daha hızlı yayılıyor, sermayenin daha hızlı sınır tanımadan yayılması standartların teke inmesine neden oluyor. Yani, gitmekte olduğumuz nokta bu doğrultuda.

Teşekkür ederim.

Prof.Dr.Rüstem Hacirüstemoğlu, Oturum Başkanı

Teşekkür ederim. Sayın konuŐmacılara hem bildirimleri, hem de sorulara cevapları konusunda teşekkür ediyorum. Sizlere teşekkür ediyorum sabrınız için. İyi günler diliyorum efendim.